

Kreativnost – kaj je in kaj ni, kaj jo spodbuja in kaj jo ubija?

»Vsi, ki ste leni, stopite korak naprej,« reče generali svojim vojakom. »Najbolj leni bodo dobili za nagrado en dan dopusta.« ('izlaz' za tiste, ki ste bili v JNA)

Vsi vojaki v vrsti stopijo naprej. Vsi, razen enega. General stopi do tistega, ki je ostal na mestu in ga vpraša: »A ti pa nisi len? Zakaj nisi stopil naprej?« »Prelen sem, da bi se mi dalo.«

Ta majhna šala v resnici veliko pove o kreativnosti.

1. **LENOBA.** Veliko idej, ki so se razvile do inovacij, je nastalo iz gole lenobe. Kaj vse človek izumi, da si prihrani energijo? Tekoče stopnice namesto hriba navzgor. Avtomobil namesto kolesa. Kolo namesto hoje. Kaj ste si vi izmislili, v službi ali doma, da vam ni bilo potrebno porabljeni preveč energije?

2. Kaj nam še pove zgornja šala o lenem vojaku, ki hoče dobiti dan dopusta z vojske?

Nekateri ljudje si zelo intenzivno izmišljajo karkoli, da jim ne bi bilo potrebno razmišljati in delati, drugi pa intenzivno razmišljajo, kaj narediti, da so lahko ... prvi, najboljši, edini. Drug pogon kreativnost je torej ... naša **TEKMOVALNOST**. Živimo v tekmovalnem svetu in v tekmovalnem svetu ne zmagajo tisti, ki ponujajo najnižjo ceno – ti samo – slabo – preživijo. V tekmovalnem svetu zmagajo tisti, ki so *edinstveni*. Vsi vojaki so stopili naprej. Samo eden je ostal na mestu. General je opazil njega.

ZATO potrebujemo nove ideje. Da si olajšamo življenje in da preživimo! Tega se vse bolj zavedamo iz opazovanja okolice okoli nas. Če so psihološke revije še do leta 1990 skoraj popolnoma prezrle kreativnost – samo 1 % člankov se je dotikal te tematike – danes o kreativnosti govorimo skoraj nenehno. Čemu jo potrebujemo? Kaj jo ovira? Kako se je naučimo? Kdaj jo uporabljamo?

Gremo lepo po vrsti. Tudi kreativnost je sistematična dejavnost, čeprav mi tega zdaj še ne verjamete.

1. Najprej, čemu danes potrebujemo kreativnost?

Ljudje na pamet rečejo, da potrebujejo kreativnost zato, da rešijo težave. Izkušeni kreativci vemo, da problemov ne moreš rešiti s kreativnostjo. Vprašajte gasilce! Ko imajo oni težavo – ko gori – je bolje, da niso kreativni, ampak samo rutinsko rešijo problem. Ko pa nimajo težav – ko lepo sedijo v gasilskem domu, takrat pa je več kot koristno, da razmišljajo, kaj naj naredijo, da naslednjič do težave ne bi več prišlo ali pa, da bi jo še bolj učinkovito sanirali.

Kreativnost je torej namenjena soočanju z izzivi in preprečevanju problemov! Tudi naši možgani so narejeni tako, da se izogibajo problemom. Da ne razmišljajo. Naši možgani so možgani pračloveka, skozi milijone let evolucije pripravljani za to, da čim manj razmišljajo, da ne trošijo energije. Saj veste, kako težko je bilo pračloveku priti do kalorij za preživetje!

Si predstavljate, da imate samo 11 kosov oblačil v omari. In kdo v razvitem svetu ima dandanes samo 11 kosov? In teh 11 kosov oblečete na kreativen način – tako da poskusite vse kombinacije. Temu smo v srednji šoli rekli permutacija. 11 x 10 x 9 itd. No, če to naredite, dobite 39 mio 916 tisoč 800 variacij. Če vsako od njih oblečete in slečete samo v 1 minuti, se oblačite 76 let!

Ker je to pač neučinkovito, ste doma pogledali v omaro, si rekli: »Tako se oblačim za poslovna srečanja.« Oblekli ste se in prišli. Niste bili kreativni, delovali ste rutinsko. V skladu z ustavljenimi navado. Zato ste bili bolj učinkoviti.

So pa trenutki v našem življenju in delu, ko nam rutinsko delovanje ne pomaga. Ko morate zadevo temeljito raziskati ter najti nov način, kako bi dosegli cilj, ko se morate spomniti nečesa novega, takrat pa je ZELO koristno, da ne razmišljate rigidno. Da znate razmišljati kreativno!

Poglejmo tabelo, kako zelo koristno bo, da boste znali razmišljati kreativno. Kreativnost sodi med kompetence, ki jih boste že v kratkem zelo potrebovali!

Leta 2015	Leta 2020
1. Reševanje zapletenih težav	1. Reševanje zapletenih težav
2. Koordiniranje z ostalimi	2. Kritično razmišljanje
3. Upravljanje z ljudmi	3. Kreativnost
4. Kritično razmišljanje	4. Upravljanje z ljudmi
5. Pogajalske spretnosti	5. Koordiniranje z ostalimi
6. Kakovost kvalitete	6. Čustvena inteligentnost
7. Usmerjenost v storitve	7. Presojanje in sprejemanje odločitev
8. Presojanje in sprejemanje odločitev	8. Usmerjenost v storitve
9. Aktivno poslušanje	9. Pogajalske spretnosti
10. Kreativnost	10. Miselna prilagodljivost

Kreativnost – raziskovanje področja, izziva in idej, sodelovanje in upoštevanje drugih, nov pogled iz drugih zornih kotov – je torej veščina, ki jo boste v kratkem nenehno potrebovali. Prav tako miselno prilagodljivost, pogajalske spretnosti, sprejemanje odločitev, koordiniranje in upravljanje z ljudmi ... Torej namerno, zavestno razmišljanje!

2. Kaj pa je tisto, kar kreativnost ovira?

Eno oviro smo že omenili: naši možgani niso bili narejeni, da bi bili kreativni. Če je pračlovek našel eno gobico, ki jo je poznal, in eno gobico, ki je ni poznal, in si

je morda rekel: »Danes pa bi bil malce kreativen,« je bila velika verjetnost, da je bil kreativen samo enkrat v življenju.

Naši možgani so narejeni, da se odzivajo. In če ne obvladate namerne kreativnosti, se boste odzivali v skladu s preteklimi izkušnjami, v skladu s privzgojenimi vrednotami, v skladu s pridobljenimi informacijami. Če ideja ne bo skladna z vašimi izkušnjami, vrednotami, informacijami IN vašim trenutnim počutjem, jo boste skoraj zagotovo zavrnil... In s tem boste zavrnil nekaj novega. Kajti vaši rutinski možgani hočejo sprejeti samo nekaj, kar že poznajo. Pri novem se jim namreč sproži center za občutek nevarnosti.

Se spomnite ata Kruda iz risanke Krudovi? »Novo je nevarna. Marš nazaj v jamo.« V marsičem smo ostali praljudje. Ostali so nam modrostni zobje, slepič in trtica. Ostalo nam je tudi odzivanje pračloveka:

- rutinsko oz. v skladu z ustaljenimi navadami,
- zmedeno oz. begavo – samo spomnite se svojih sestankov in kolegijev!, 0
- čustveno oz. impulzivno – pomislite, kako reagirate, ko vam nekdo nekaj predlaga, kar vam ni blizu, ali kako reagirate vi, kadar vašega predloga ne sprejmejo...

Tako se pač odzivamo... A če želimo spremembo, se moramo spremeniti! Mi!

In spremembo želimo. Ker jo potrebujemo. Nove ideje potrebujemo, da zmanjšamo porabo virov – časa, energije, denarja. Nove ideje, ki bi jih razvili do inovacije, potrebujemo, da ljudem ponudimo nove rešitve, ki jih razvijemo in spravimo na trg. Nove ideje potrebujemo za ohranjanje sedanjega tržnega položaja in zadovoljstva strank ter za nenehno izboljševanje.

Tega se vsi zavedamo. Zakaj jih potem tako malo generiramo?

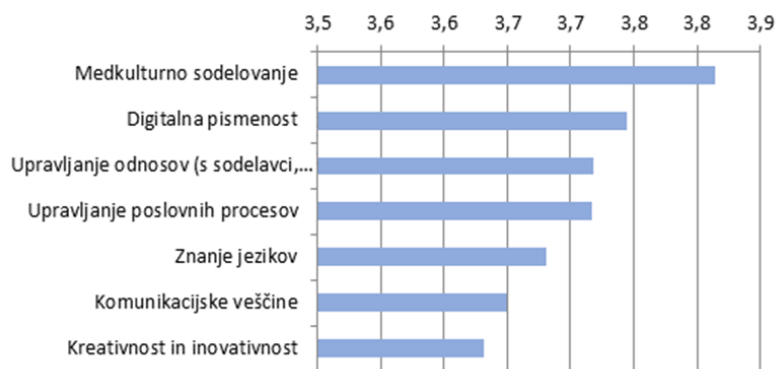
Ker so strašljive: Na svet pridejo grde in neurejene. Ideje so strašljive, ker ogrožajo, kar poznamo. So resničen sovražnik tega, kako stvari stojijo. Res je, ideje so strašljive in neurejene in krhke. A če zanje pravilno skrbimo, postanejo nekaj lepega.«

Ideje lahko postanejo nekaj lepega! V pravem okolju, ki jih zna spodbujati, negovati in razvijati.

Ali to velja za vas oz. vaše podjetje? Imate idejnika? Idea-managerja? Osebo, ki poučuje, trenira, spodbuja, omogoča, razvija, uresničuje ideje vseh vaših zaposlenih? Če imate nabavnika za nabavo, finančnika za finance in kadrovika za kadre, potrebujete tudi idejnika za izjemno pomemben vir vašega poslovanja: ideje! Za vir, ki nikoli ne usahne. Ker ga v glavi nosijo vaši – zavzeti – zaposleni.

3. Kako se kreativnosti naučimo? Kdaj jo uporabljamo?

Raziskava zaznav o slovenskem poslovnem okolju med tujimi investitorji v letu 2016 je pokazala, da so le-ti kompetenco kreativnosti in inovativnosti pri svojih zaposlenih postavili na zadnje mesto! Po domače: tujci zaznavajo, da Slovencem kreativnost in inovativnost ne gresta prav dobro od rok. Oz. od možganov.

Ocena znanj in veščin lastnih zaposlenih na lestvici 1 – 5 (1 – nezadostno; 5 – odlično), 2016, N = 219-221

Vir: Center za mednarodne odnose, raziskava TNI 2016, str. 29.

Andreja Jaklič, Iris Koleša

in Matija Rojec, Center za mednarodne odnose, Fakulteta za družbene vede, za SPIRIT Slovenija

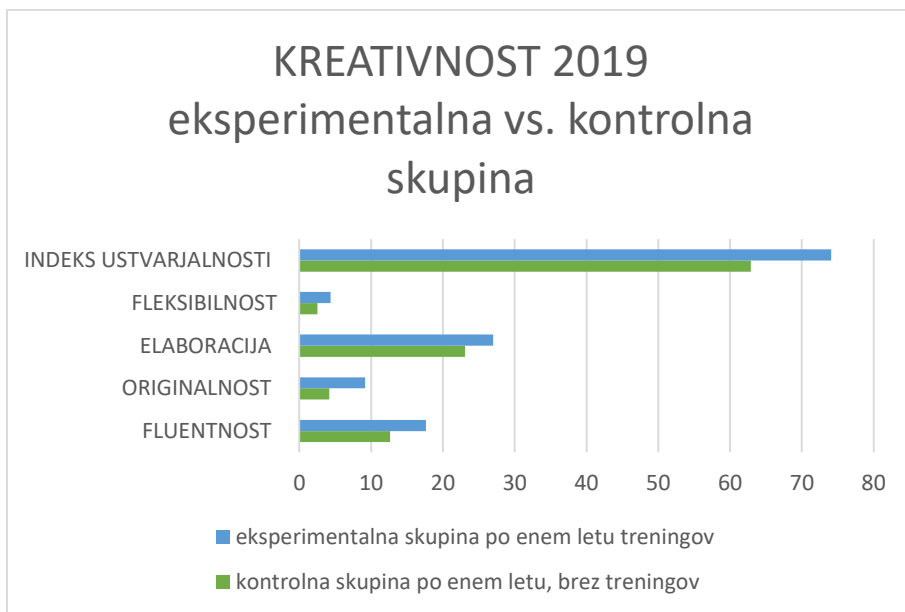
A vi ste zadovoljni s stopnjo kreativnosti in inovativnosti vas in vaših sodelavcev?

Tako kot komunikacijske veščine in znanje jezikov sta tudi kreativnost in inovativnost samo spretnosti, ki se ju lahko naučimo in krepimo. Traja kar nekaj časa, da pogruntaš osnovna pravila – ker so različna od linearnega razmišljanja, ki smo ga posvojili v šoli, in nenehnega presojanja, ki nam ga je dala družba. Ko pa ugotoviš, kako se 'ta igra igra', jo moraš redno vaditi. Bolj, kot jo vadiš, boljši postajaš, bolj te zanima, več se s tem ukvarjaš, boljše ti gre!

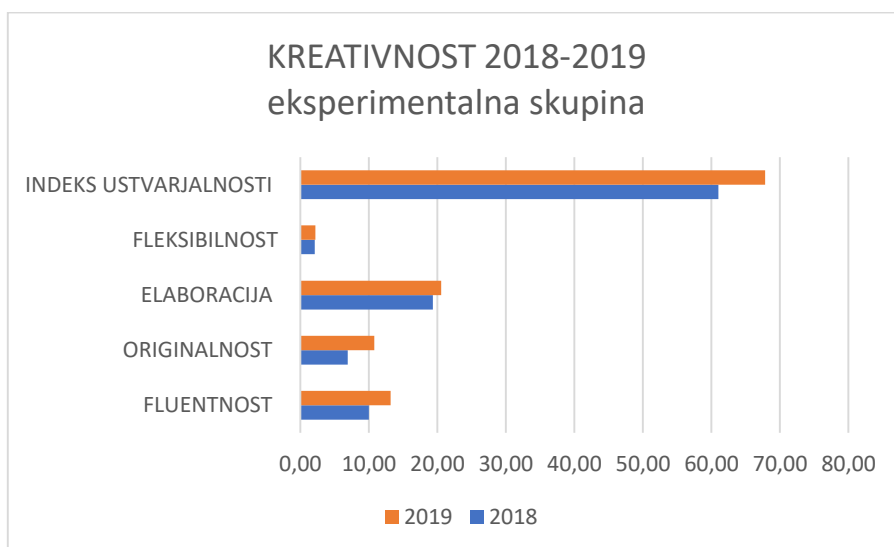
Na naslednjih dveh stran predstavljam rezultate testiranja kreativnosti po mednarodno standardiziranem Torrance-ovem testu, ki prikazujejo kreativnost prej in potem v testni in kreativni skupini, v skupini mladih talentov mednarodno orientiranega slovenskega proizvodnega podjetja in v majhnem računovodskem podjetju.

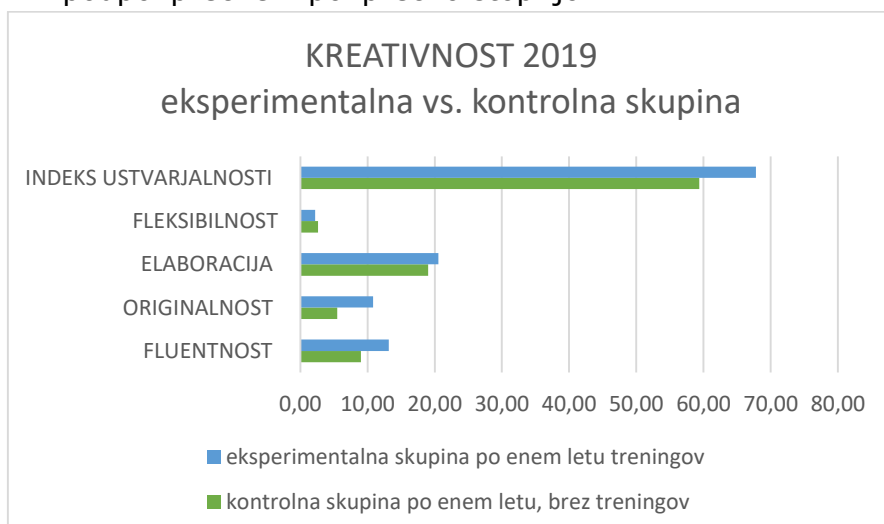
Sprememba po letu dni oz. 2 x 16-ih dvournih srečanjih, skupaj torej 64 urah učenja in urjenja kreativnosti. Po indeksu ustvarjalnosti so kumulativno napredovali iz povprečne v nadpovprečno stopnjo.

Primerjava po letu dni treningov s primerljivo kontrolno skupino, ki se ni učila kreativnosti.

Sprememba po letu dni oz. 2 x 16-ih dvournih srečanjih, skupaj torej 64 urah učenja in urjenja kreativnosti. Po indeksu ustvarjalnosti so kumulativno napredovali iz podpovprečne v povprečno stopnjo.

Primerjava po letu dni treningov s primerljivo kontrolno skupino, ki se ni učila kreativnosti.

Ja, kreativnost ni stvar navdiha. Ni stvar talenta. Je stvar odločitve (ločitve od starega in odločitev za novo) in stvar obvladovanja orodij. Če ste se odločili, da želite kreativno razmišljati, potem se morate tega 'samo' naučiti!

Avtorica članka: Nastja Mulej

Več: www.nastjamulej.si!